

Zwakkelingen en dwazen

Het ambt van biechtvader of -moeder in een schuldige tijd

– Jan Martijn Abrahamse –

Foto: Rawpixel (Unsplash)

Onlangs was ik verrast door een aflevering in de bekende Amerikaanse ‘legal drama’ *Suits* (S4, E10). In deze aflevering speelde plotseling een biechtvader de centrale en verlossende rol. Nu een keer geen corrupte, hypocriete of gewelddadige priester, maar één die een plek biedt voor bezinning en inkeer. Midden in een serie die in het teken staat van achterkamertjes, juridische uitvluchten en de mazen van de wet, waar alles wordt gedaan om schuld te ontkennen of te ontduiken, is daar ineens een priester die geen uitvluchten biedt, maar een toevlucht in vergevende waarheid. Tussen al die nette maatpakken, chique stropdassen en dure horloges staat iemand met een ruim zittend pak en een wit boord. Niet iemand die zijn borst breed maakt en andere mensen de duim schroeven aandraait, manipuleert en de waarheid verdraait om zijn eigen positie veilig te stellen, maar iemand die in alle kwetsbaarheid waarheid bevordert en verzoening bewerkstelligt.

Ambt als biechtvader en -moeder

De aflevering van *Suits* komt dichterbij bij het lezen van een krantenbericht in *Trouw* over de Groningse dominee Pieter Versloot die elke week klaar zit

om mensen de biecht af te nemen.¹ Elke woensdagmiddag zit Versloot in de Martinikerk klaar om te luisteren, te vergeven en indien men daartoe bereid is, te bidden: ‘Vanuit mijn christelijke overtuiging zie ik het zo: God wil ons uit onze benauwdheid halen. Hij geeft licht, lucht en ruimte. Wij creëren die ruimte hier.’ De biecht als een praktijk van de kerk in antwoord op een wereld die bezwijkt onder aantijgingen, vingergewijs en *blaming and shaming*. Schuld is aan de orde van de dag. Zo publiceerde de Amerikaanse historicus Wilfred McClay een spraakmakend essay getiteld ‘The Strange Persistence of Guilt’ (2017) waarin hij schrijft over de voortdurende dominantie van schuld is onze gesecculariseerde maatschappij.² Religie met haar verlossingssystemen mag zijn uitgebannen, de schuld is gebleven. McClays analyse toont het ongelijk van Nietzsche, die veronderstelde dat ons schuldgevoel mét God zou sterven.³ Meer dan ooit weten we wat ons leven kost, denk aan onze ecologische voetafdruk; en gekost heeft, denk aan de onlosmakelijke verbinding tussen westerse welvaart en uitbuiting van de koloniën en slavernij. Schuld staat eens te meer op onze agenda, maar nu missen we het ‘verhaal van verzoening’. Zouden juist zij die in het ambt staan, de kerk niet weer moeten voorgaan in de bediening van verzoening? Vraagt onze tijd weer om een biechtvader of -moeder?

Ambtstheologie is een veel bediscussieerd thema vandaag. Niet alleen in oecumenische dialogen of in praktisch-theologische discussies over de spanning tussen ‘ambt en leiderschap’, maar ook in de lastige relatie tussen bestaande kerkgemeenschappen en pioniersplekken. Die discussies wil ik hier niet overdoen. Ambt versta ik in deze bijdrage als de aangewezen rol waartoe God mensen roept om zijn kerk voor te gaan en te ondersteunen in het leven in navolging van Jezus. Daarmee is ambtstheologie – of je nu wel of niet dat gehekelde woord ambt wil gebruiken – een verhaal. Een verhaal over wie je bent en moet zijn als voorganger, pastor, priester of predikant.⁴ Ambtstheologie is het ‘verhaal’ waarmee de kerk de rol van deze religieuze leiders van betekenis voorziet.⁵ Immers, verhalen zijn *performatief*; het verhaal dat verteld wordt, is het verhaal waarnaar geleefd wordt.⁶

- 1 Zie Maaïke van Houten, ‘Protestantse biechtvader is er voor de stad,’ *Trouw*, 18 augustus 2018.
- 2 Wilfred M. McClay, ‘The Strange Persistence of Guilt,’ *The Hedgehog Review* 19.1 (2017). Recent wijdde ook de *Groene Amsterdammer* een ‘extra dik’ nummer aan schuld, zie ‘Schuld en vergeving,’ *De Groene Amsterdammer* 142.51-52 (19 december 2018).
- 3 Zie Friedrich Nietzsche, *De genealogie van de moraal* (Amsterdam: Arbeiderspers, [1980] 2016), 48-90.
- 4 Zie bijvoorbeeld Ruard Ganzevoort en Jan Visser, *Zorg voor het verhaal: Achtergrond, methode en inhoud van pastorale begeleiding* (Zoetermeer: Meinema, 2007), 406-407: ‘Waar sta ik voor, wat zijn de inspirerende bronnen voor mijn bestaan, hoe ga ik met mijzelf en anderen om en hoe ben ik geworden wie ik nu ben? Dat zijn de vragen die de pastor zich regelmatig moet stellen om goed te kunnen functioneren.’
- 5 Zie o.a. Stanley Hauerwas en L. Gregory Jones, *Why Narrative? Readings in Narrative Theology* (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, 1989).
- 6 Cf. ‘they intervene in reality by providing people with frameworks in the light of which they think and act.’ Herman Paul, *Key Issues in Historical Theory* (London/New York: Routledge, 2015), 64.

In dit essay wil ik aan de hand van de tweede Korintebrief een kort maar krachtig pleidooi voeren voor de herwaardering van het ambt als biechtvader of -moeder. Biecht vraagt om een ambtsverhaal dat correspondeert met de vergeving die daarin wordt uitgesproken. Biecht vraagt om zwakkelingen en dwazen die zelf een levend getuigenis zijn van de verzoening in Christus.⁷ Juist de biecht kan in onze tijd een praktijk zijn die een schuldige mensheid hoop kan geven en de eenzaamheid en eindeloosheid van schuld doorbreken.⁸ Het is het geschenk van de ruimte van vergeving om het hart te luchten en bevrijd te kunnen leven: ‘rituals that invite us to confess our sins are actually gifts,’ schrijft James K.A. Smith treffend.⁹ Het profetische alternatief van verzoening is een geschenk aan deze wereld. Maar hoe moet ambt eruit zien, als het dit verhaal verzoening niet alleen moet vertellen, maar vooral ook leven?

Sterke mannen

Recent typeerde de Britse filosoof en schrijver John Gray onze tijd als ‘the age of the strongman.’¹⁰ Anders dan aangekondigd – en wellicht ook gehoopt – maakt onze tijd een wederopstanding mee van autoritair leiderschap. Een terugkeer die plaatsvindt, niet ondanks het neoliberalisme en haar gevierde democratische bestel, maar juist dankzij. Het zo bejubelde *grassroots democracy* en *follower empowerment* van de postmoderniteit heeft inderdaad het establishment aan de kant geschoven, maar tegelijk het populisme van de ‘gewone jongens’ zoals Vladimir Putin, Tayyip Erdogan, Donald Trump, Victor Orbán, Rodrigo Duterte en Jair Bolsonaro – om er maar een paar te noemen – stevig in het zadel gezet. Autoritaire leiders die bijna onbeschaamd de schuld voor alles wat mis is, leggen bij een bepaalde groep, regime of persoon. Kenmerkend voor authoritarianisme, in onderscheid van autoriteit¹¹, is dat het zwakte ‘uitbuit’ om zichzelf en de eigen positie te versterken en te handhaven. Zo wordt maatschappelijk ongenoegen, wantrouwen jegens de elite en de kwetsbaarheid van vertrouwen met een begrip als ‘fake news’ misbruikt. Alleen met sterke verhalen kunnen sterke leiders in het zadel blijven.

7 De lezer ziet hier terecht een verwijzing naar Stefan Paas, *Vreemdelingen en priesters: Christelijke missie in een postchristelijke omgeving* (Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 2015). Mijn oproep komt overeen met Ronald T. Michener, ‘Deconstructing Leadership and Authority: Modeling through Weakness,’ in: *The End of Leadership? Leadership and Authority at Crossroads*, eds. Jack Barentsen, Steven C. van den Heuvel, Peirong Lin (Christian Perspectives on Leadership and Social Ethics, vol. 4; Leuven: Peeters, 2017), 31-46.

8 Zie Rein Nauta, *Paradoxaal leiderschap: Schetsen voor een psychologie van de pastor* (Nijmegen: Valkhof Pers, 2006), 219: ‘De biecht is wellicht het aangewezen ritueel voor een narcistische cultuur. Als performatieve act realiseert het de betrekkelijkheid, doorbreekt het de eenzaamheid, erkent het wat mogelijk is, bevestigt het de eigen identiteit.’

9 Cf. James K.A. Smith, *You Are What You Love: The Spiritual Power of Habit* (Grand Rapids: Brazos Press, 2016), 105-106.

10 John Gray, ‘How we entered the age of the strongman,’ *The New Statesman*, 25 mei 2018, zie <https://www.newstatesman.com/world/2018/05/how-we-entered-age-strongman> (bezocht op 14 augustus 2018).

11 Zie hiervoor o.a. Paul Verhaeghe, *Autoriteit* (Amsterdam: De Bezige Bij, 2015).

Sterke leiders doen het (helaas) ook ‘goed’ binnen de kerk. Niet alleen in de Rooms Katholieke Kerk, maar ook in vrijkerkelijke en evangelisch-charismatische context zijn er voorbeelden te over. Sterk leiderschap moet onaantastbaar zijn om te functioneren. Onlangs nog werd de enorme omvang van seksueel misbruik binnen de *Southern Baptist Convention* in de Verenigde Staten wereldnieuws. Een dynamiek die volgens Curtis Freeman niet losstaat van de sterke en door mannen gedomineerde machtsstructuren, waarin onvoldoende rekenschap behoeft te worden afgelegd.¹² De breder gevoelde moeite met het ambt in onze tijd kan volgens mij niet losgezien worden van de voortdurende verhalen van misbruik, corruptie en *powerplay*. Tekenend is de analyse van Miranda Klaver over de afwikkeling van een misbruikschandaal door Hillsong-leider Brian Houston. Zij laat zien dat in zo’n context schuld ontdecken en bij ‘de ander’ wordt neergelegd om controle te houden.¹³ Sterk leiderschap mijdt de eigen kwetsbaarheid voor falen en is geneigd schuld te ontkennen.¹⁴ Er is dan ook weinig plek voor schuldbelijdenis in samenkomsten a la Hillsong. Dat geldt overigens niet alleen voor megakerken. Ook nieuwe kerkelijke initiatieven zijn niet gevrijwaard van ‘sterke leiders’ die in het idealistische machtsvacuüm komen bovendrijven zonder dat er adequate verantwoordelijkheidsstructuren zijn.¹⁵

Sterk leiderschap is ook een ‘ambtstheologie’. Een sterk verhaal dat, weliswaar impliciet en niet formeel uitgesproken, toch niet minder reëel is. De vraag is dus niet alleen of een kerk een ambtstheologie heeft of ‘wil’, maar *wat* voor ambtstheologie expliciet wordt gemaakt. Sterk leiderschap biedt geen plaats voor schuld. Dus, nogmaals de vraag: wat voor ambt maakt de praktijk van biecht niet alleen mogelijk, maar vooral ook *verstaanbaar* (‘intelligible’)?

- 12 Zie Curtis Freeman, All-male clergy deserves scrutiny in Southern Baptist abuse scandal,’ *Houston Chronicle*, 15 februari 2019, zie <https://www.houstonchronicle.com/opinion/outlook/article/All-male-clergy-deserves-scrutiny-in-Southern-13620827.php> (bezocht op 19 februari 2019).
- 13 Zie Miranda Klaver, ‘New Media Making and Breaking Religious Leadership: The Case of Hillsong Church,’ in: *Evangelicals and Sources of Authority: Essays Under the Auspices of the Center of Evangelical and Reformation Theology (CERT)*, eds. Miranda Klaver, Stefan Paas en Eveline van Staalduijn-Sulman (*AmSTaR*, 6; Amsterdam: VU University Press, 2016), 75: ‘In the case of Houston, it results in framing offenders, in this case his father, as being the totally different other, which hinders self-reflection on leader’s own fallibility, temptations, and failures.’
- 14 Zie Nauta, *Paradoxaal leiderschap*, 96-101.
- 15 Zie Gerit Noort, Stefan Paas, Henk de Roest en Sake Stoppels, *Als een kerk opnieuw begint: Handboek bij missionaire gemeenschapsvorming* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2008), 277-278; Robert Doornenbal, *Crossroads: An Exploration of the Emerging-Missional Conversation with a Special Focus on ‘Missional Leadership’ and Its Challenges for Theological Education* (Delft: Eburon, 2012), 179-180.

Zwak en dwaas

De spannende vraag met welk verhaal de kerk haar religieuze leiders 'omkleedt', is ook de thematiek van Paulus' tweede Korintebrief.¹⁶ In deze brief beschrijft Paulus, kort gezegd, een botsing tussen twee 'ambtstheologische' verhalen. Noodgedwongen moet Paulus zichzelf te verdedigen ten opzichte van nieuwe leiders – de zogenaamde superapostelen (12:11). In plaats van te schrijven vanuit een positie van vanzelfsprekende macht, beschrijft Paulus zichzelf als een 'medewerker' aan hun blijdschap (1:24). Dan vraagt Paulus enigszins retorisch: 'Wie is geschikt voor deze taak?' (2:16). Vervolgens beschrijft hij de *hoedanigheid* waarin hij deze bediening (4:1) ontvangen heeft. Kenmerkend voor Paulus is dat het ambt waartoe Christus mensen roept, zwakte niet uitbuit, gebruikt als controlemiddel of zelfs maar ontwijkt, maar zelf zwak wordt.¹⁷ Want de autoriteit waaruit Paulus handelt, staat niet op zichzelf noch is die in zijn *persoon* vervat, maar deze komt tot stand door *getuigenis*:¹⁸ 'Wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus als Heer' (4:5).¹⁹ De autoriteit van het ambt is niet vanzelfsprekend – in de meest eigenlijke zin: uit zichzelf sprekend – maar in 'actualistische zin': in de mate waarin Christus ter sprake en tot uiting komt. Daarom omschrijft Paulus zichzelf als een 'lemen pot' (4:7): een breekbaar, goedkoop en vergankelijk ding.²⁰ Want in zwakheid kan de kracht van Christus' verzoening des te helderder naar voren komen: 'Wij levenden worden altijd omwille van Jezus aan de dood prijsgegeven, opdat in ons sterfelijke bestaan ook het leven van Jezus zichtbaar wordt' (4:11).

16 Zie David E. Garland, 'Paul's Apostolic Authority: The Power of Christ Sustaining Weakness (2 Corinthians 10-13),' *Review and Expositor* 86.3 (1989): 371-389; Jack Barentsen, *Emerging Leadership in the Pauline Mission: A Social Identity Perspective on Local Leadership Development in Corinth and Ephesus* (PTMS, vol. 168; Eugene: Pickwick Publishers, 2011), 116: 'The dominant concern in 2 Corinthians focuses on who emerged as winner of this leadership contest, since the winners would have the right to define Christian social identity and direct the Corinthians in their identity performance.'

17 Cf. 'He consistently reinterprets suffering and weakness as important dimensions of identity (...) which were not presented as unfortunate circumstances but rather as essential qualities that embodied the death of Jesus while eagerly anticipating the new life of the resurrection.' Barentsen, *Emerging Leadership in the Pauline Mission*, 126.

18 Zie Kevin J. Vanhoozer, 'Artisans in the House of God,' in: *The Pastor as Public Theologian: Reclaiming a Lost Vision*, eds. Owen Strachan en Kevin J. Vanhoozer (Grand Rapids: Baker Academic, 2015), 157, 160.

19 Cf. Jeff van Kooten en Louis Barrett, 'Missional Authority,' in: *Treasure in Clay Jars: Patterns in Missional Faithfulness* (The Gospel and Our Culture Series; Grand Rapids: Wm.B. Eerdmans, 2004), 139-148.

20 Zie Murray J. Harris, *The Second Epistle to the Corinthians* (NIGTC; Grand Rapids: Wm.B. Eerdmans, 2005), 339-340.

In plaats van zichzelf groot te maken ten opzichte van de zogenaamde wijsheid van de Korintiërs en hun geliefde rondreizende leraren, hangt hij nog meer de dwaas uit (vgl. 2 Kor. 10:12; 11:19; 12:11) door, ironisch genoeg, een opsomming te geven van zijn gebreken, armoede en lijden (11:21-29).²¹ In plaats van een hemel-ervaring, waar geen zinnig woord over te zeggen valt (12:1-6), moet Paulus het doen met een 'doorn in zijn vlees' en de woorden:

'Je hebt niet meer dan mijn genade nodig, want kracht wordt zichtbaar in *zwakheid*.' Dus laat ik mij veel liever voorstaan op mijn *zwakheid*, zodat de kracht van Christus in mij zichtbaar wordt. Omdat Christus mij kracht schenkt, schep ik vreugde in mijn *zwakheid*: in beledigingen, nood, vervolging en ellende. In mijn *zwakheid* ben ik sterk. (2 Kor. 12:9-10).

Vier keer noemt Paulus' zwakheid het kenmerk van zijn ambt. Het is bijna een satire op religieus leiderschap. Door zichzelf zo omlaag te halen steekt hij de draak met de genoemde superapostelen. Te makkelijk hadden de Korintische christenen de uiterlijke schijn van de retorische vaardigheden van deze figuren omarmd. Leiders die tot de verbeelding spraken, die hun een glorieuze en modieuze Christus presenteerden, die weinig van hen vroeg en bovendien aantrekkelijk was. Paulus en zijn boodschap staken daarbij schril af: ineffectief, zwak en weinig indrukwekkend. Paulus was niet echt een apostel om tegen op te kijken (12:12). Zwakte werd door hen uitgelegd als schande.²² Paulus, zo lijkt het, was een zwakkeling en een dwaas.²³ Maar door die zwakheid en dwaasheid was Paulus *daadwerkelijk* trouw aan het verhaal van Jezus zelf, die door nederigheid en vernedering heen, bespot en geminacht aan een Romeins kruis, onze menselijke schuld gedragen heeft. Paulus belichaamde een ander 'ambtsverhaal'; een verhaal dat correspondeert met het verhaal van een verzoening door een lijdende redder. Ambt is alleen verstaanbaar ('intelligible') binnen het christologische kader van de zwakte.

21 Zie Garland, 'Paul's Apostolic Authority,' 376: 'The context is so filled with irony, however, that it strongly suggests that the term pokes fun at the pretentious claims of his rivals.' Het is jammer dat de NBV 2 Kor. 10:2 het woord *sarka* met 'zwakheid' vertaalt in plaats van 'vlees'.

22 Cf. Barentsen, *Emerging Leadership*, 138.

23 Zie Peter Berger, *Redeeming Laughter: The Comic Dimension of Human Experience* (New York/Berlin: Walter de Gruyter, 1997), 189-190.

Biecht: ambt van verzoening

In zijn brief verbindt Paulus dit ambt van de zwakheid heel concreet met de bediening van verzoening: ²⁴ ‘Namens Christus vragen wij: laat u met God verzoenen’ (2 Kor. 5:20).²⁵ Wie zich zwak weet, kan participeren in Christus’ ambt van verzoening. Wie zelf leeft van de verzoening van Christus, kan adequaat getuigen van Christus. Iemand die tot het ambt van verzoening geroepen is, is een biechtvader of -moeder die weet wat het is om vergeven te zijn: ‘God doet door ons zijn oproep’ (5:20).²⁶ De urgentie achter de woorden van Paulus komt voort uit zijn eigen ervaring om van schuld bevrijd te zijn. De praktijk van de biecht is anderen laten delen in de verzoening. In zijn boek *Promise and Presence* schrijft John Colwell in soortgelijke woorden: ‘In Christ’s name and in the power of the Spirit the Christian minister has the authority (and the responsibility) to say “I absolve you” (*ego te absolvo*), to pronounce forgiveness, to enact restoration.’²⁷ De verzoening die zich in zwakheid voltrekt, vraagt ambtsdragers die daarin willen participeren. Het zwakke ambt is een ambt dat in woord en daad de verzoening van Christus brengt. Natuurlijk is de biecht geen ambtelijk privilege (‘belijdt *elkaar* uw zonden’, Jak. 5:16), maar wel een ambtelijke roeping. G.K. Chesterton toont in zijn fabuleuze vertellingen rond *Father Brown* de kracht van die verzoenende aanwezigheid door de biecht meermaals een sleutelrol toe te schrijven. Waar moordenaars vluchten voor de politie, openen ze hun bezwaarde hart voor deze eenvoudige en weerloze priester Brown.

Ook de Tsjechische priester Tomáš Halík – een fan van Chesterton – schrijft in zijn boek *De nacht van de biechtvader* over zijn ervaring met de biecht: ‘Mensen komen naar een biechtvader in de verwachting en hoop dat die hun iets meer geeft dan wat voortvloeit uit zijn menselijke kwaliteiten of zijn specialistische opleiding; dat hij woorden tot beschikking heeft met een zin en een genezende kracht uit een diepte die we ‘sacrament’ noemen, *mysterion* – heilig geheim.’²⁸ Dit geheim legt hij uit als ‘de macht “om te binden en los te maken” en wonden te helen die in de wereld door het kwaad en de schuld worden veroorzaakt.’²⁹ Biecht biedt ruimte aan schuld en wijst de weg van berouw en verzoening. Het is de concrete toepassing van Christus’ verzoening in iemands leven. De biecht biedt zo een praktijk bij het ambt van verzoening, bij het ambt als symbool van de zwakke opdracht.

24 Zie Barentsen, *Emerging Leadership*, 133-134, 138.

25 Zie uitgebreid Mason Lee, “‘Now is the Acceptable Time; Now is the Day of Salvation’: Reading 2 Corinthians 5:11-6:2 in Light of Its Narrative Substructure,” *Restoration Quarterly* 56.1 (2014): 1-13. Hij laat zien hoe 2 Kor 5:11-6:2 gelezen moet worden tegen de achtergrond van het verhaal van Jesaja 40-66. Hierin ontleent Paulus zijn rol als ‘ambassadeur van verzoening’ aan de lijdende knecht die Jesaja beschrijft (cf. Jes. 49:8; 2 Kor. 6:2).

26 Cf. Murray, *The Second Epistle to the Corinthians*, 445-447.

27 John Colwell, *Promise and Presence: An Exploration in Sacramental Theology* (Eugene: Wipf and Stock, 2005), 187.

28 Tomáš Halík, *De nacht van de biechtvader: Christelijk geloof in een tijd van onzekerheid* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2016), 13-14.

29 Halík, *De nacht van de biechtvader*, 18.

Juist in een tijd van schuld en van sterke leiders die schuld ontkennen of zich ervan distantiëren, hebben wij mensen nodig die de kerk leren bidden en leven: 'Vergeef ons onze schuld, zoals wij ook vergeven die ons schuldig zijn' (Mat. 6:12). Niet dat in de biecht het offer van Jezus wordt overgedaan, maar het is een vernieuwende toepassing (*re-enactment*) van het verhaal van Christus op het leven van een mens: iemand wordt met zijn verhaal geplaatst binnen het verhaal van Christus. Geen mooie verhalen, geen verhalen die verbloemen, maar waarheid die door vergevende liefde wordt ontvangen. Belijden van schuld is daarom fundamenteel.³⁰ Samuel Wells schrijft: 'Thus the gifts of reconciliation begin with the telling of a truthfull story.'³¹ Een voorbeeld is de recente film *The Forgiven* (2018) over de Waarheid en Verzoeningscommissie in Zuid-Afrika onder leiding van Desmond Tutu. In een van de scènes wordt een blanke politieagent geconfronteerd met een rouwende moeder die haar dochter verloor door het racistisch geweld van het apartheidsregime:

Mrs. Morobe: 'Was my baby an enemy to the state? In what way?'

Hansi Coetzee: 'I know nothing can bring your daughter back. I want to. God above as my witness, Mrs. Morobe. I want nothing more than that. I deserve to be punished. I've lost my right to live but I can't unmake what's happened even if I wish it so. And... I can't ask you to forget and I... I can't ask you to forgive me. I just can't...I can't... I can't forgive myself. All I can say is, um... I'm so...I'm so...very, very sorry for what I've done.'

Mrs. Morobe: 'Stand up, Mr. Coetzee. You robbed me of the most beautiful thing in my life and you left me as dead as the two children. You personally did not kill my child, but you never found it in your heart to protect her. A teenage girl at your mercy, but you never even tried. What a small man you are. Look at me, Mr. Coetzee. When I hear you speak of my child's death, my heart cries out to kill you. A mother's heart cries out for that! Yes... I want to kill you like she was killed. See what you have done! But I do not want my daughter's death to be made dirty with revenge and death because she was beautiful, too beautiful for ugliness to be her memory. Mr. Coetzee, my child... looks down on us now. I can feel it. And she offers us a chance to start again. For you... to make amends, to be a big man, and for me... and for me to live again, and for her sake, I will do this. Hansi Coetzee, let her see us make a clean slate for her sake.'

30 Cf. Halík, *De nacht van de biechtvader*, 131.

31 Samuel Wells, *God's Companions: Reimagining Christian Ethics* (Challenges in Contemporary Theology; Londen: Blackwell Publishing, 2006), 116.

Juist in een tijd waarin schuld zo dominant is, zoeken we naar verlossende waarheid. Biecht biedt ruimte voor de waarheid van schuld door het vergevend te omarmen. Hoeveel doen mensen vandaag de dag niet om hun eigen leven, hun welvaart, te rechtvaardigen?³² Om schuld te ontlopen? Het zwakke ambt daarentegen ‘verheugt zich niet over het onrecht maar vindt vreugde in de waarheid’ (1 Kor. 13:6).

Slot

Vandaag in de zogenoemde ‘age of the strong man’ is het ambt geroepen de kerk te helpen ‘om opnieuw zwak, dwaas en hoopvol in de wereld te zijn’³³ en om een plek van verzoening te zijn. Schuld behoeft niet doorslaggevend te zijn. Zoals biechtvader Pieter Versloot zegt: ‘Gods bereidheid tot vergeven gaat uit boven wie wij zijn en wat wij gedaan hebben.’³⁴ Misschien is dat wel het grootste verschil dat de kerk moet maken in de wereld; de kerk als een plek waar we *graag* vergeven. Daarom ook dat niet alle vormen van leiderschap *bon ton* zijn in de kerk. Ambt dient in alle zwakheid en dwaasheid te getuigen van het verhaal van Christus. Want door de manier waarop het ambt wordt geleefd, wordt getoond wat het is om van de vergeving van Jezus te leven.

Jan Martijn Abrahamse is docent systematische theologie en ethiek aan de Christelijke Hogeschool Ede, research fellow van het Baptistenseminarium te Amsterdam, jmabrahamse@che.nl

32 McClay, ‘The Strange Persistence of Guilt,’; Soortgelijke opmerkingen zijn ook te lezen in Andreas Kinneging, *Geografie van goed en kwaad: Filosofische essays* (Houten: Het Spectrum, 2005), 115-126.

33 Paas, *Vreemdelingen en Priesters*, 174.

34 Van Houten, “Protestantse biechtvader is er voor de stad.”